

KŘÍDOVÉ SEDIMENTY NA ÚZEMÍ LISTU 23-221 ŽDÍREC NAD DOUBRAVOU

Cretaceous sediments in the area of the map sheet 23-221 Ždírec nad Doubravou

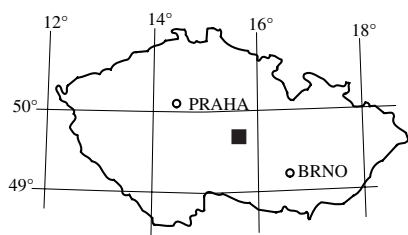
PŘEMYSL ZELENKA

Česká geologická služba, Klárov 3/131, 118 21 Praha 1

(23-22 Žďár nad Sázavou)

Key words: geological mapping, Cretaceous sediments, Bohemian Cretaceous Basin

Abstract: Cretaceous sediments in the area of the map sheet 23-221 Ždírec nad Doubravou belong to Peruc Member, Korycany Member, Bílá hora Formation and Jizera Formation of the Bohemian Cretaceous Basin. According to lithofacies division, these sediments belong mostly to the Orlice-Žďár Development.

V roce 2004 byl ukončen základní geologický výzkum a mapování křídových sedimentů na území listu mapy 1 : 25 000 23-221 Ždírec nad Doubravou. Součástí terénních prací, dokumentovaných do map 1 : 10 000, byly i mělké mapovací vrty, které pomohly upřesnit rozsah a mocnosti křídových uloženin i kvartérního pokryvu. Křídové sedimenty, které jsou regionálně geologicky součástí struktury Dlouhé meze, pokrývají souvisle sv. část listu. Jsou zde perucké vrstvy, korycanské vrstvy, bělohorské souvrství a část jizerského souvrství. Horniny mladších stratigrafických členů české křídové pánve podlely denudaci. Litologicky odpovídají zachované sedimenty převážně orlicko-žďárskému vývoji v pojetí ČECHA a VALEČKY (1994).

Perucké vrstvy vycházejí na povrch pouze při j. okraji Sobiňova (Nová Ves) a byly zastiženy i v několika vrtech. Tvoří bázi křídového sedimentačního cyklu a vznikaly v cenomanu v říčně-jezerním prostředí. Jsou reprezentovány slabě zpevněnými pískovci a slepenci s polohami písčitých nebo uhelných jílovců, místy i s uhelnými slojkami. Mocnost je řádově v metrech, ojediněle se blíží až 25 m (ve vrtu Žd 3 ve Ždírci).

Nadložní korycanské vrstvy svrchnocenomanského stáří jsou mořského původu. Tvoří souvislý lem křídového výskytu na listu a táhnou se od Bílku přes Sobiňov a Nové Ransko ke Starému Ransku. Často jsou zakryty kvartérními uloženinami. Na povrch vycházejí obvykle jako šedozelená glaukonitická písčité eluvia. Ve vrtech byly zastiženy jemnozrné, případně středně zrnité glaukonitické pískovce, ojediněle i glaukonitické písčité jílovce. Maximální zjištěná mocnost korycanských vrstev je 9,5m.

Bělohorské souvrství spodno-až středoturonského stáří vznikalo v prohlubující se mořské sedimentační pánvi. Jeho uloženiny lemují v souvislém pruhu silnici Bflek–Sobiňov–Ždírec–Křížová. Jde převážně o šedavé a bělavé spongilitické prachovité a písčité slínovce, místy s výraznou šmouhovitou texturou. Jejich mocnost na území listu se pohybuje kolem 15 m.

Jizerské souvrství středoturonského stáří se usazovalo při rychlé sedimentaci v organismy poměrně bohatém mořském prostředí (REJCHRT 2005). Vychází na den v okolí Markvartic, Zvolanova, s. od Sobiňova a v s. okolí Ždírci nad Doubravou. Pro nižší část souvrství jsou typické spongilitické prachovce a slínovce, jejich nadloží tvoří vápnité jemnozrné glaukonitické pískovce. Mocnost zachované části jizerského souvrství je asi 30 m. Nejvyšší část souvrství se na území listu nezachovala. Spolu s mladšími křídovými sedimenty podlela pozdější denudaci.

Omezení j. okraje křídových sedimentů představuje okraj brachysynklinály, zčásti modifikované podélným směrným zlomem ZSZ-VJV. Severovýchodním cípem listu probíhá v okolí Kohoutova pásma železnohorského zlomu, projevující se tektonickou hranicí jizerského souvrství vůči horninám krystalinika.

Literatura

- ČECHA, S. – VALEČKA, J. (1994): The Bohemian Cretaceous Basin. In: Regional geological subdivision of the Bohemian Massif on the territory of the Czech Republic. – J. Czech Geol. Soc., 39, 1, 137–139. Praha.
- REJCHRT, M. (2005): Petrografie Ždírec. – MS Čes. geol služba. Praha.